Betänkande FiUB 2/2018 rd─ RP 7/2018 rd

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av 4 § i lagen om återbäring av punktskatt på vissa energiprodukter som använts inom jordbruket

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av 4 § i lagen om återbäring av punktskatt på vissa energiprodukter som använts inom jordbruket (RP 7/2018 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Delegationen har hört
- konsultativ tjänsteman Krista Sinisalo, finansministeriet
- överinspektör Veli-Pekka Reskola, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Markku Kinnunen, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Outi Vilén, miljöministeriet
- överinspektör Petri Lindroos, Skatteförvaltningen
- direktör Timo Sipilä, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Bioenergia ry.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om återbäring av punktskatt på vissa energiprodukter som använts inom jordbruket ändras temporärt.

Till dem som bedriver jordbruk återbärs punktskatten för lätt brännolja som använts i jordbruket under 2017 tillfälligt förhöjd. Tilläggsåterbäringen är 7,70 cent per liter.

Propositionen hänför sig till tilläggsbudgetpropositionen för 2018.

Klart
5.0

Lagen avses träda i kraft den 1 maj 2018. Tilläggsåterbäringen betalas i samband med återbäringen av energiskatt för 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med ändringar. Ändringen gäller återbäringsbeloppet, som utifrån de preciserade förbrukningsuppgifterna fastställts till 8,46 cent per liter.

Skördeskadeersättning

Propositionen gäller en skördeskadeersättning av engångsnatur som statsminister Sipiläs regeringen beslutade om i anknytning till förra årets tredje tilläggsbudget. Bakgrunden till stödet är höstens exceptionellt svåra skördeförhållanden och de därav ökande maskinkostnaderna och kostnaderna för spannmålstorkning.

Höstens skördeskador uppskattas till totalt 100—150 miljoner euro, varav de extra kostnaderna för lätt brännolja uppgår till cirka 42 miljoner euro. Regeringen föreslår en ersättning på 25 miljoner euro, vilket betyder en återbäring på i genomsnitt 690 euro per jordbruksföretagare. Ersättningen betalas ut i samband med den normala årliga återbäringen, det vill säga i september i år.

Utskottet förordar förslaget och anser att det finns sakliga och vägande skäl för det. Återbäringsbeloppet bör dock korrigeras nu när det finns mer exakta uppgifter om den förbrukade mängden lätt brännolja. I stället för propositionens 7,70 cent föreslår utskottet att återbäringen blir 8,46 cent per liter.

Utskottet menar vidare att det föreslagna ersättningsförfarandet är motiverat. Det har tagits fram i samarbete mellan jord- och skogsbruksministeriet, finansministeriet och arbets- och näringsministeriet, och det har visat sig vara det bästa och mest praktiska alternativet. Att gå via skattesystemet är alltså endast ett sätt att sköta utbetalningen så snabbt och enkelt som möjligt utan något separat ansökningsförfarande. Utskottet menar att det valda alternativet sammantaget sett är flexibelt och kostnadseffektivt.

Under utskottsbehandlingen tangerades också tidsplanen för utbetalningarna och behovet av att utveckla systemet för ersättning av skördeskador. I det följande tar utskottet i korthet upp dessa frågor.

Tidsplanen för utbetalning av återbäringen

Att betala ut återbäringen via skattesystemet är som tidigare konstaterades ett flexibelt och enkelt alternativ. Modellen har också presenterats för Europeiska kommissionen, som anser att den innebär en temporär ändring av det gällande stödprogrammet och alltså inte är ett nytt stöd. Det bästa genomförandesättet med tanke på rättssäkerheten är därför att hålla fast vid tidsplanen för den ordinarie återbäringen.

Tidpunkten för återbäringen är också bunden till det handläggningskoncept som tillämpas av Skatteförvaltningen. Det är frågan om cirka 40 000 ansökningar, varav kring hälften fortfarande görs upp manuellt. Flertalet av ansökningarna lämnas in till Skatteförvaltningen i samband med skattedeklarationen i slutet av februari. Med hänsyn till den tid som krävs för systemtestning samt de kontroller och utredningar som ansökningarna kräver är det svårt att i praktiken klara handläggningen snabbare. Förfarandet övervakas också av kommissionen. Gruppundantagsförordningen förutsätter att en anmälan görs till kommissionen inom 20 dagar efter det att en stödåtgärd trätt i kraft. Det verkar därför som om utbetalningen inte kan genomföras snabbare än vad som nu planeras.

Utveckling av systemet

I samband med behandlingen av ärendet har det framkommit att staten inte längre har några effektiva verktyg för att ersätta skördeskador. Det tidigare tillämpade systemet för skördeskadeersättning upphörde 2015, och en modell som bygger på frivilliga försäkringar har visat sig fungera dåligt. Beslutet att betala ut ersättning via skattesystemet visade sig därför vara det i praktiken enda fungerande sättet.

Det betydde emellertid att ersättningen måste inlemmas i det gällande systemet för återbäring av energiskatt. Ersättningen grundar sig på förbrukningen av lätt brännolja, som används mest för motorer (cirka 70 %) och näst mest i spannmålstorkningen (cirka 20 %). Lätt brännolja används däremot i tämligen ringa utsträckning för uppvärmning (cirka 6 %). Förbrukningen av lätt brännolja motsvarar därför på bästa sätt uttryckligen de kostnader som ökade till följd av det svåra skördeåret.

Ersättningsgrunden är visserligen den mest tillförlitliga som står till buds, men kopplingen till den enskilde jordbrukarens förluster är ändå bara indirekt. Exempelvis faller de jordbrukare som använder flis för torkningen utanför tillämpningsområdet i det avseendet. Samtidigt kan ett överskjutande stöd tillfalla jordbrukare som de facto inte utsatts för någon skada. Det är likväl svårt att undgå dessa inexaktheter. Utifrån de ovannämnda förbrukningssiffrorna fördelas stödet ändå skäligen exakt, trots att andelen flistorkar i dag är cirka en femtedel.

Sakkunniga har också påpekat att en ersättningsmodell som är knuten till lätt brännolja kan ge en signaleffekt. Modellen kan väcka förväntningar inför framtiden hos jordbrukarna, även om de fattat sina investeringsbeslut i ovetskap om den extra återbäringen. Det skulle strida mot den nationella energi- och klimatstrategins mål om att minska utsläppen av växthusgaser och halvera den inhemska användningen av importerad olja under 2020-talet.

Ersättningen är avsedd att vara av engångsnatur och utskottet ser det som ytterst viktigt att hålla fast vid denna avsikt. Det måste därför, på ett eller annat sätt, utvecklas en godtagbar och fungerande modell för ersättningen av skördeskador. Utskottet hänvisade till detta bland annat i sitt senaste budgetbetänkande (FiUB 22/2017 rd). Samma sak påtalades av jord- och skogsbruksutskottet i dess budgetutlåtande (JsUU 22/2017 rd). Det skulle ge ökad säkerhet också i fråga om investeringar i förnybar energi och överlag höja de ungas tilltro till branschen trots de växande klimatriskerna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 7/2018 rd med ändringar. ***(Utskottets ändringsförslag)***

Utskottets ändringsförslag

Lag

om temporär ändring av 4 § i lagen om återbäring av punktskatt på vissa energiprodukter som använts inom jordbruket

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 4 § i lagen om återbäring av punktskatt på vissa energiprodukter som använts inom jordbruket (603/2006), sådan paragrafen lyder i lag 1186/2014, temporärt ett nytt 2 mom. som följer:

4 §

Skatteåterbäringens belopp

— —

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. återbärs till sökanden punktskatt till ett belopp av 8,46 cent per liter för lätt brännolja som använts i jordbruket under skatteåret 2017.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

Betänkande FiUB 2/2018 rd

Helsingfors 20.3.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Timo Kalli cent
vice ordförande Ville Vähämäki saf
medlem Timo Harakka sd
medlem Kauko Juhantalo cent
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Kari Kulmala blå
medlem Mats Nylund sv
medlem Eero Suutari saml
medlem Maria Tolppanen sd
medlem Pia Viitanen sd
medlem Ozan Yanar gröna
ersättare Li Andersson vänst
ersättare Lasse Hautala cent
ersättare Riitta Myller sd
ersättare Mika Niikko saf
ersättare Markku Pakkanen cent
ersättare Sari Raassina saml
ersättare Eero Reijonen cent
ersättare Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Maarit Pekkanen.

RESERVATION 1 /sd

Motivering

I propositionen och i finansutskottets betänkande sägs det att den modell för ersättning av skördeskador som nu ska tillämpas är problematisk på många sätt. Modellen behandlar inte alla skadedrabbade rättvist, och den kan ha skadliga effekter för gårdarnas investeringar i förnybar energi. För framtida behov måste det därför tas fram en fungerande ersättningsmodell som beaktar de aktuella problemen.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner ett uttalande. ***(Reservationens förslag till uttalande)***

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att statsrådet på det sätt som framgår av FiUB 22/2017 rd och JsUU 22/2017 rd omedelbart börjar bereda en modell för ersättning av skördeskador som kan införas i stället för det förfarande som är avsett att vara en engångsföreteelse; den nya modellen får inte heller strida mot målen för den nationella energi- och klimatstrategin.

Helsingfors 20.3.2018

Timo Harakka sd
Maria Tolppanen sd
Pia Viitanen sd

RESERVATION 2 /gröna, vänst

Motivering

Regeringen föreslår en temporär ändring av lagen om återbäring av punktskatt på vissa energiprodukter som använts inom jordbruket. Till dem som bedriver jordbruk återbärs enligt förslaget punktskatten för lätt brännolja som använts i jordbruket under 2017 tillfälligt förhöjd. Syftet med det är att ge kompensation för de skördeskador som den rikliga nederbörden orsakade.

Användningen av fossila energikällor bidrar till klimatuppvärmningen. Uppvärmningen tar sig framför allt uttryck i kraftiga väderfenomen, exempelvis i de skyfall som beskrivs i propositionen. Det är ohållbart att skördeskadorna, som beror på klimatuppvärmningen, kompenseras på ett sätt som ytterligare höjer användningen av fossila energikällor och därmed också uppvärmningen av klimatet. Propositionen strider mot regeringens egna klimatmål.

Återbäringen av energiskatt fördelas inte heller på ett ändamålsenligt vis. I propositionen sägs det att återbäringen riktas också till jordbrukare som endast i liten utsträckning eller inte alls drabbats av skördeskador. Däremot får inte skadedrabbade jordbrukare som använder miljövänligare energikällor något stöd.

I propositionens konsekvensanalys konstateras det dessutom att en kompensering för skördeskador genom höjning av återbäringen av skatten på lätt brännolja kan skapa ett prejudikat för eventuella motsvarande fall i framtiden. Eftersom någon liknande kompensation inte har lämnats tidigare bildar den nu aktuella propositionen ett exempel som enkelt kan tillämpas också under kommande år.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget och

att riksdagen godkänner ett uttalande. ***(Reservationens förslag till uttalande)***

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en ny proposition om kompensation till jordbrukare för skördeskador. Kompensationen ska riktas korrekt och uppmuntra till användning av miljövänliga energikällor.

Helsingfors 20.3.2018

Ozan Yanar gröna
Li Andersson vänst